

ДИПЛОМДЫҚ ЖОБА

Тақырыбы: Дидактикалық ойын арқылы 4 жастағы балалардың жиын туралы түсініктерін қалыптастыру

**Орындады: Айназарова Г.,
Еркінқызы Г., Мұхитова Ж.М.,
Тобыш Г.А., Уйсінбаева К.М.
Ғылыми жетекші:**

Кіріспе

Мектепке дейінгі жаста өтетін әртүрлі ойын түрлерінің ішінде дидактикалық ойындар ерекше орын алады. Дидактикалық ойын мәселесі ХХ ғасырдың екінші жартысындағы отандық ғылыми-әдістемелік әдебиеттерде кеңінен ұсынылды (В.Н.Аванесова, З.М.Богуславская, А.К.Бондаренко, Н.А.Короткова, Н.Я.Михайленко, Е.И.Радина, А.И.Сорокина, А.П.Усова және басқалар. т.б.). Авторлар дидактикалық ойынның іс-әрекет ретіндегі маңызды және құрылымдық ерекшеліктерін анықтап, оны оқыту әдісі және әртүрлі жас топтарында оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру формасы ретінде пайдалану ерекшеліктерін зерттеді. Сонымен бірге дидактикалық ойындар мектеп жасына дейінгі балалардың сандық ой-пікірлерін қалыптастыру процесінде өзінің лайықты орнын таппаған. Әдістемелік әзірлемелердің көпшілігінде сипатталған ойындар (В.В.Данилова, Г.П.Новикова, Л.С.Метлина, Н.А. Пискарева және т.б.) тәрбиешінің бастамасымен және реттеледі, олардың сюжеттік желісі өте шектеулі болып шығады, ойын тапсырмалары – негізінен дара, ойын әрекеттері – қарапайым және монотонды.

Диплом жобасының өзектілігі.

Қазіргі уақытта педагогика ғылымы мен практикасының назары осы жастағы балалардың жетекші іс-әрекеті ретінде психологтар (Л.С.Выготский, А.Н. Леонтьев, Д.Б.Эльконин және т.б.) және педагогтар (Д.В.Менджерицкая, Н.Я. Михайленко, С.Л.Новоселова және т.б.) – мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудың басым құралы деп таныған ойынның даму әлеуетін зерделеу мен жаңартуға бағытталған. Заманауи тұжырымдамалық және нормативтік құжаттарда («Мектепке дейінгі тәрбие тұжырымдамасы»; «Мектепке дейінгі білім берудің мемлекеттік стандарты») ойын мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыстың негізгі нысаны ретінде ерекшеленген. Математиканы оқыту мәселесімен А.Байтұрсынұлы бастаған ғалымдар. Олардың ішінде М.Дулатұлының «Есеп құралы», С.Қожановтың «Есеп тану құралы», ал бүгінде мектепке дейінгі балаларға математиканы оқыту мәселесін көтерген М.С.Сәтімбекованың еңбектері бірден бір құрал болды.

Жас ұрпақ менгеретін қоғамдық тәжірибе мазмұнына енетін күрделі білім, білік, дағдының бірі – математика. Олар табиғаты бойынша абстрактілі, олармен әрекет ету күрделі психикалық әрекеттер жүйесін жүзеге асыруды талап етеді. Күнделікті өмірде және ойындарда бала қарапайым, бірақ бәрібір математикалық шешімді қолдануды талап ететін жағдайларға ерте кездесе бастайды, көп, аз, көп, аз, бірдей жиынтықтағы элементтердің санын анықтау, жиынтықтан элементтердің сәйкес санын таңдау және т.б. Бұл математикалық (атап айтқанда, сандық) көріністерді қалыптастырудың алғашқы кезеңдерін педагогикалық қамтамасыз ету құралдарын іздеуді өзекті етеді.

балалардың математикалық дамуының тұжырымдамалары (А.В. Белошистая, Л.В.Воронина, В.А.Козлова, А.М.Леушина, З.А. Михайлова, А.А.Столяр және т.б.); мектеп жасына дейінгі балалардың сандық көріністерін қалыптастыру үдерісін зерттеудің теориялық аспектілері (В.В.Данилова, А.М.Леушина, Н.А. Менчинская, И.Н.Чуприкова)

Зерттеу міндеттері:

Параметрлік сипаттамаларды анықтау және 4 жастағы балалардың жиын туралы түсініктерін қалыптасу деңгейін зерттеуге арналған диагностикалық құралдарды түрлендіру.

Зерттелетін мәселенің өзектілігін негіздеу; мектеп жасына дейінгі балалардың сандық бейнелерінің қалыптасу ерекшеліктерін іпаттау; дидактикалық ойындардың құсрылымы мен даму мүмкіндіктерін анықтау; педагогикалық жобалаудың мәні мен ерекшеліктерін сипаттау.

Дидактикалық ойындарды қолдану негізінде 4 жастағы балалардың жиын туралы түсініктерін қалыптастыру бойынша жұмыстың орта мерзімді жобасын жасау.

В. В. Николина жүргізген зерттеу нәтижелері негізінде ойын технологиясының бірнеше компоненттерін бөліп көрсетті, мәселен:

— бағдарлаушылық;

— мазмұндық-тәсілдік;

— бағалаушылық.

— МОТИВАЦИЯЛЫҚ;

— МАҚСАТТЫЛЫҚ;

— ҚҰНДЫЛЫҚ-ЕРІКТІК;

ОЙЫН

Қиял

Ерік, жігер

Дүние танымы

Ақыл ойына

Мінез құлқы

Жеке қасиеттерін

Тілдің дамуына

Таным процесіне

Психикасына

Жалпы дамуына

Ойын – қызмет ретінде төмендегі жағдайларда қолданылады:

Жеке технология ретінде

1

Оқу пәнінің бөлімін ,тақырыбын
ұғып меңгеру үшін;

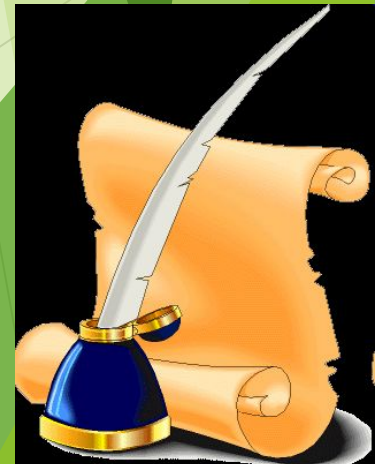
2

Кең көлемді технология бөлігі
ретінде

3

Сыныптан тыс жұмыстар
технологиясы

4

* Эксперименттік зерттеу үшін келесі жағдайлар жасалды:

- диагностика үшін таңдалған дидактикалық материал;
- балалардағы жиын туралы түсініктерінің даму деңгейін бағалау критерийлері әзірленді;
- эксперименттің қалыптастырушы кезеңіне жоспар құрылды;
- дидактикалық ойындарды пайдалана отырып, сабақтардың конспектілері әзірленді;
- таңдалған көрнекі (дидактикалық) материал

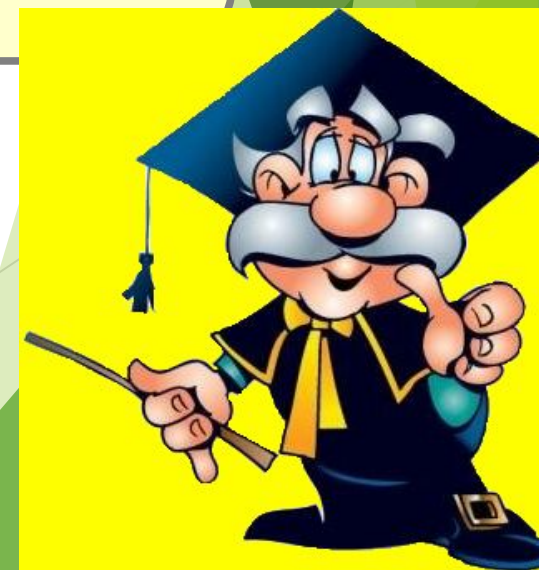

Жеке тұлғаның шығармашылық әлеуетін ойын түрлері арқылы дамытудың негізгі мақсаттары төмендегідей:

оқытушылық – оқытудың белгілі бір деңгейін қамтамасыз ету, өтілген материалды қорыту және бекіту;

тәрбиелік – ойын барысында дүниеге эмоциялық – құндылықтық қарым – қатынасын қалыптастыру;

дамытушылық – бітірушінің барабар әлеуметтік өзін – өзі бағалауын қалыптастыру үшін жалпы адамзаттық қабілеттерін дамыту.

Әдістеме бойынша бақылау және эксперименттік топтың нәтижелері талданып кестеге және диаграммаға салынды (1 кесте, 1 диаграмма).

1 кесте. Нәтижелерді талдау. Зат есімнің жекеше және көпше түрінің грамматикалық түрін түсіну

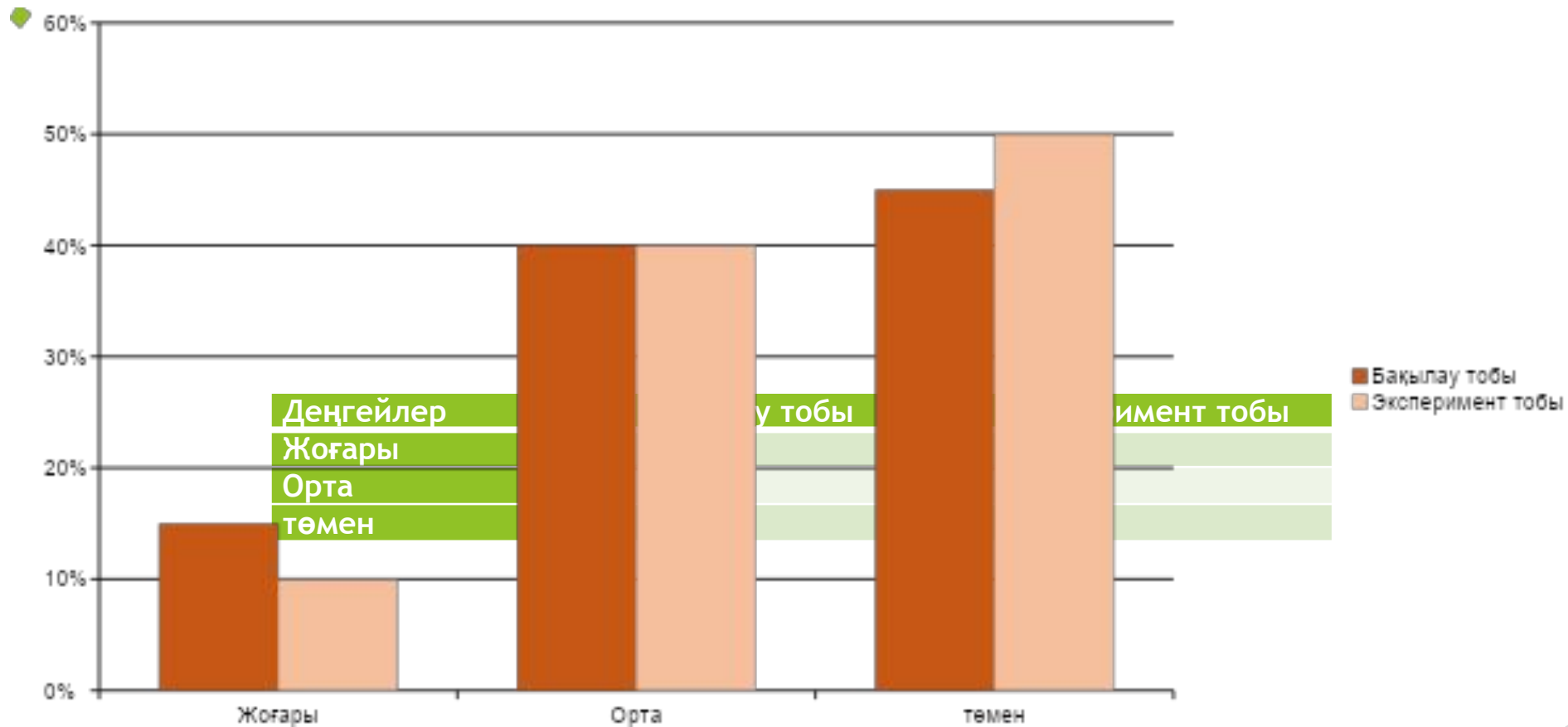

Диаграмма 1. Зат есімнің жекеше және көпше түрінің грамматикалық түрін түсіну.

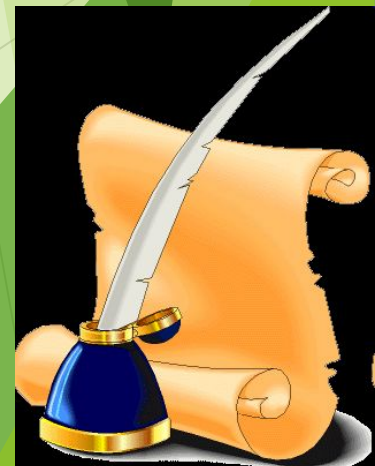

Диаграмма 2. Сандық бейнелердің даму деңгейін бағалау

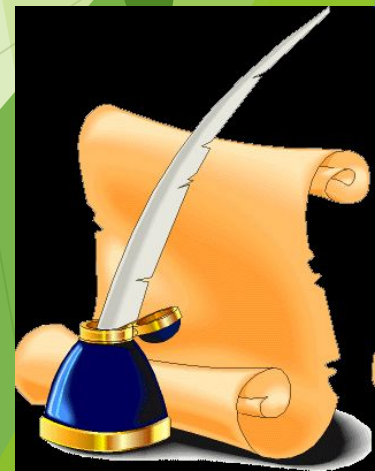
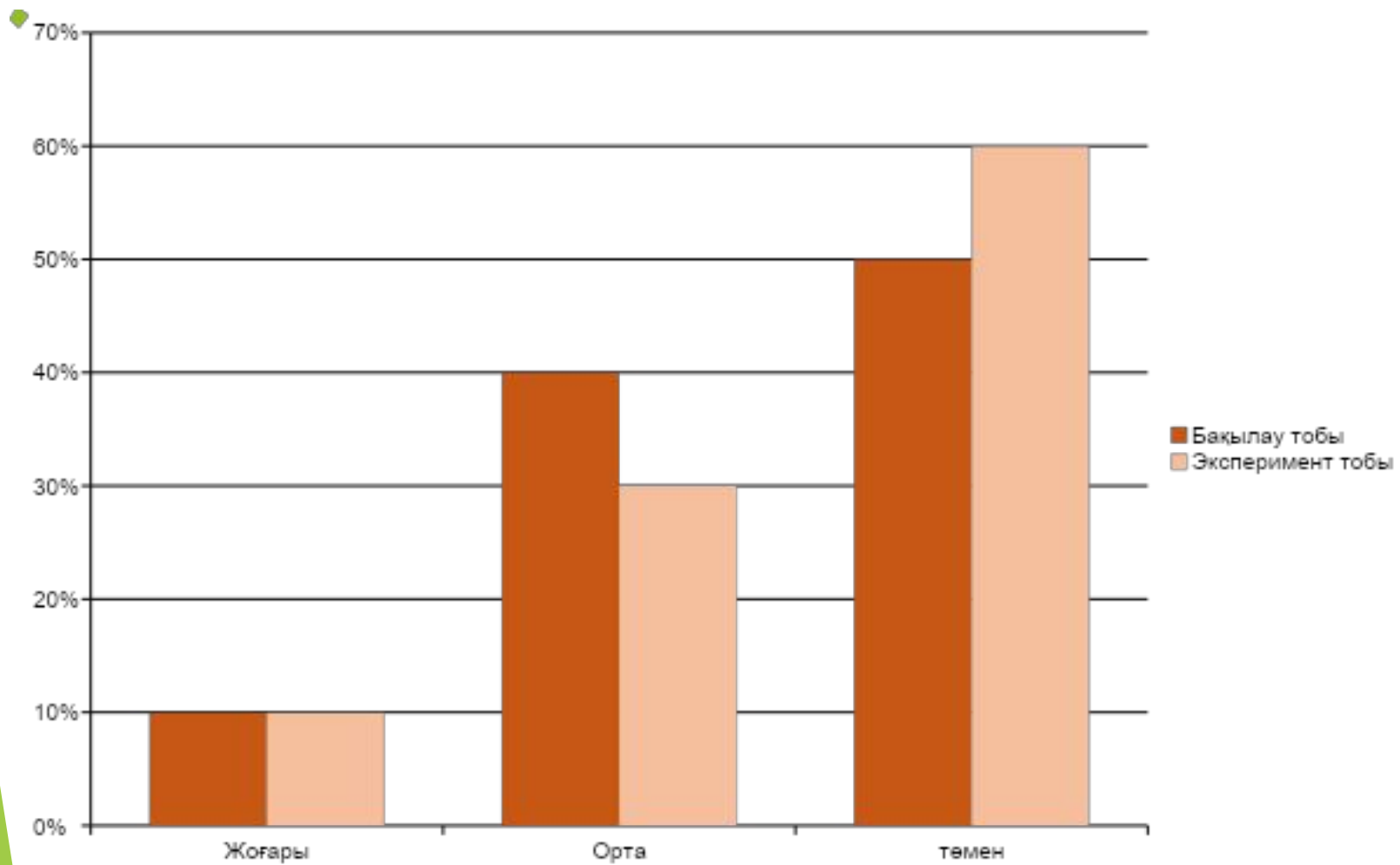
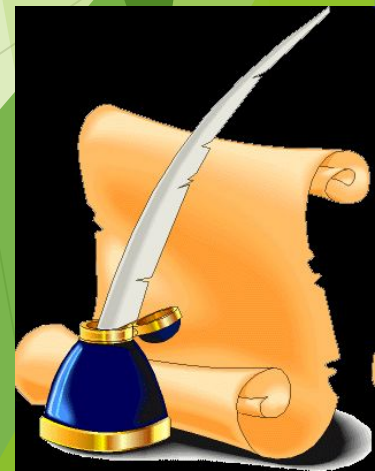
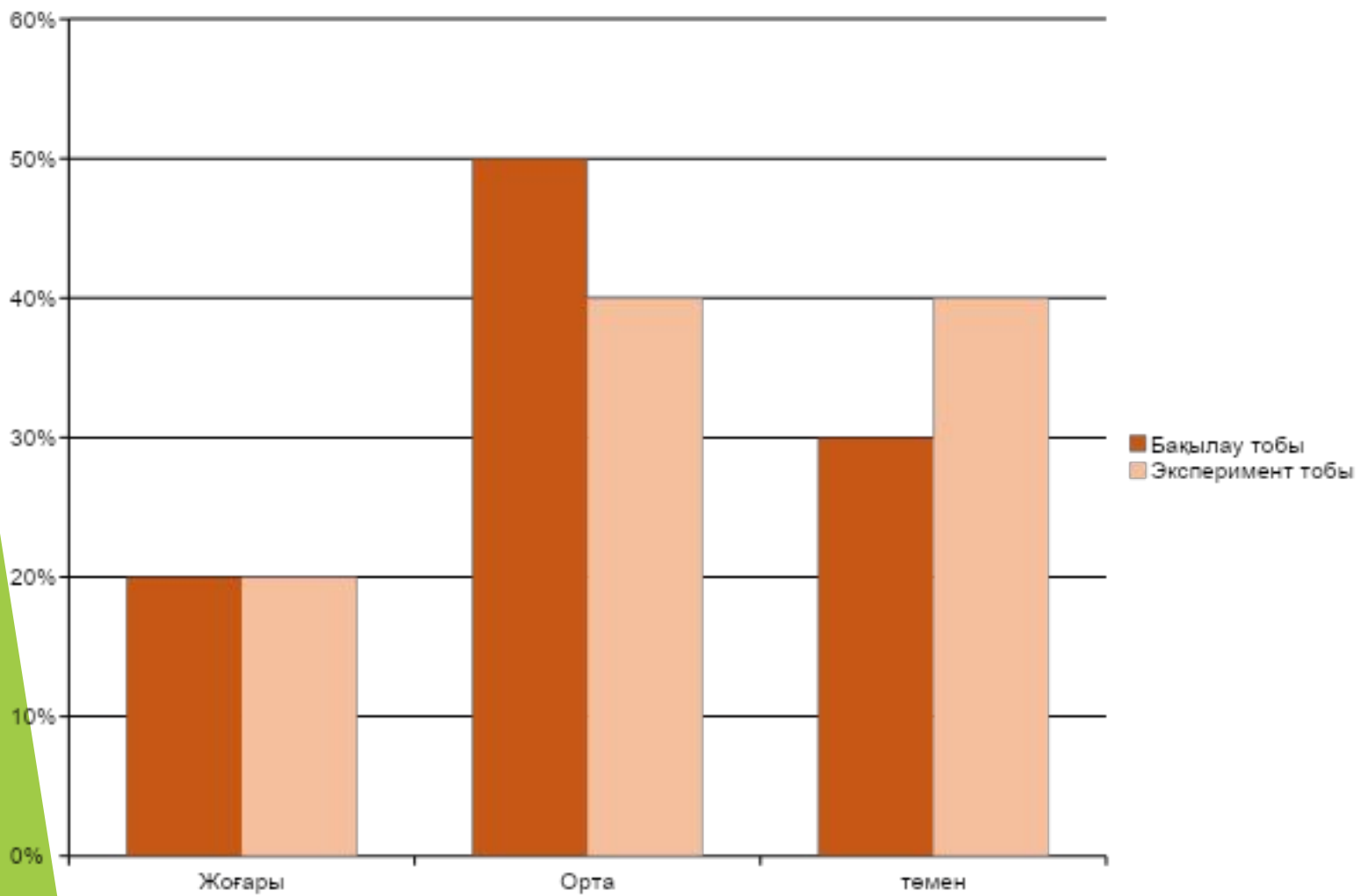

Диаграмма 3. А.М.Леушина ұсыныстары негізінде әзірленген диагностикалық әдістеме.

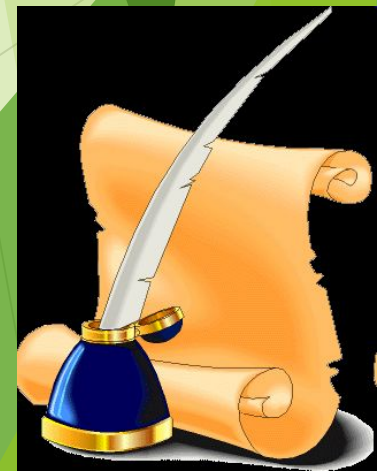
Жүргізілген жұмыстың тиімділігін бақылау және зерттеу нәтижелерін салыстырмалы талдау

Деңгейлер	Анықтау кезеңі		Бақылау кезеңі	
	Бақылау тобы	Эксперимент тобы	Бақылау тобы	Эксперимент тобы
Жоғары	15%	10%	15%	20%
Орта	40%	40%	40%	50%
төмен	45%	50%	45%	30%

Деңгейлер	Анықтау кезеңі		Бақылау кезеңі	
	Бақылау тобы	Эксперимент тобы	Бақылау тобы	Эксперимент тобы
Жоғары	10%	10%	15%	25%
Орта	40%	30%	45%	50%
төмен	50%	60%	45%	25%

Деңгейлер	Анықтау кезеңі		Бақылау кезеңі	
	Бақылау тобы	Эксперимент тобы	Бақылау тобы	Эксперимент тобы
Жоғары	20%	20%	20%	40%
Орта	50%	40%	60%	50%
төмен	30%	40%	20%	10%

	1 әдістеме	2 әдістеме	3 әдістеме	1 әдістеме	2 әдістеме	3 әдістеме
Жоғары	10%	10%	20%	20%	25%	40%
Орта	40%	30%	40%	50%	50%	50%
төмен	50%	60%	40%	30%	25%	10%

ҚОРЫТЫНДЫ

Жүргізілген зерттеулер балабақшаның педагогикалық процесінде тәрбиеленушілердің ойын әрекетінің орны мен мәртебесін өзгертуге қатысты қазіргі кезеңде орын алып жатқан мектепке дейінгі білім беруді реформалаудың өзекті мәселелерінің бірін шешуге ықпал етеді.

Психологиялық-педагогикалық дереккөздерді талдау көрсеткендей, көп жылдар бойы отандық ғылымда ойын мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші іс-әрекеті ретінде ғана емес, сонымен қатар оларды тәрбиелеу мен оқытудың басым құралы ретінде де танылды.

Сонымен қатар, көптеген алуан түрлі ойындардың ішінде дидактикалық ойын ерекше ерекшеленеді, оны зерттеушілер балалар іс-әрекетінің белгілі бір түрі, педагогикалық процесті ұйымдастыру формасы, тәрбие құралы мен әдісі ретінде қарастырады. Дегенмен, дидактикалық ойындардың жоғары даму әлеуетіне қарамастан, олар қазіргі уақытта мектеп жасына дейінгі балаларда жиын туралы түсініктерін қалыптастыру процесінде жеткіліксіз сұранысқа ие болып отыр, бұл осы зерттеудің қажеттілігін өзекті етті. **Жүргізілген педагогикалық эксперименттің нәтижесі бойынша дидактикалық ойындар тиімді болады, егер:**

- дидактикалық ойындар мектеп жасына дейінгі балалар үшін қызықты және балалардың математикалық дамуында, атап айтқанда, сандық бейнелерді қалыптастыруда өте қажет;
- пәнді дамытушы орта және сәйкес атрибуттармен жабдықталса;
- тәрбиешілермен, ата-аналармен жұмыс жүргізілсе;
- балалардың сандық идеяларын қалыптастыру жұмысы тек фронтальды емес, сонымен қатар балалар тобымен және жеке түрде жүргізілетін болса;
- сабақта ғана емес, сабақтан тыс уақытта да жиын туралы түсініктерді қалыптастыру бойынша жүйелі жұмыс болса;

Орта мектеп жасына дейінгі балаларда сандық көріністердің қалыптасуы кезеңдік сипатқа ие.

